

Радіонова Н. Й.,

*Київський національний університет технологій та дизайну,
radionova_n@ukr.net*

УДК 657.9

СУЧАСНІ МОДЕЛІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Склад елементів системи стратегічного управлінського обліку може змінюватись в залежності від цілей управління. Ціль управління досягається стратегічним управлінським обліком при виконанні ним таких функцій:

- забезпечення інформацією, яка необхідна для стратегічного планування, контролю і прийняття стратегічних управлінських рішень,
- контроль і оцінка результатів діяльності підприємства в досягненні цілей,
- аналіз прогнозних результатів діяльності майбутнього розвитку підприємства.

Отже, сучасний управлінський облік вимагає організації стратегічного управлінського обліку, головною метою якого є надання впевненості апарату управління в правильності обраного стратегічного курсу компанії.

Стратегічний управлінський облік можна розглядати як систему моніторингу реалізації стратегії підприємства. Основними чинниками, що вплинули на зміни, які відбулися останнім часом в стратегічному управлінському обліку, є [5, с. 69]:

- інформаційні технології;
- зміни в організаційній структурі;
- тактика орієнтації на покупця;
- новий стиль управління;
- електронний бізнес;
- процеси глобалізації, поглинання, об'єднання підприємств;
- наявність зарубіжних інвестицій; тактика орієнтації на якість;
- виробничі технології.

Стратегічний управлінський облік є інструментом управління, який за допомогою специфічних методів обробки інформації надає керівництву релевантні інформаційні ресурси, що сприяють ефективному прийняттю рішень, плануванню, організації, контролю та наступному регулюванню господарської діяльності [3, с. 117].

Залежно від того, яке місце і роль займає облік у системі забезпечення керівництва інформацією для прийняття ефективних рішень, а також зважаючи на міру закритості даних управлінського обліку підприємства для зовнішніх споживачів, виділяють такі ознаки класифікації моделей стратегічного управлінського обліку:

- 1) за ступенем взаємозв'язку фінансового та управлінського обліку;
- 2) за способом включення витрат до собівартості.

Так, за ступенем взаємозв'язку фінансового та управлінського обліку в міжнародній практиці використовують дві моделі управлінського обліку:

- інтегровану;
- автономну.

Інтегрована модель стратегічного управлінського обліку передбачає збір інформації необхідної для прийняття стратегічних управлінських рішень на базі існуючої на підприємстві системи бухгалтерського обліку. До інформації фінансового обліку на підприємстві створюються умови для оперативного контролю і аналізу виконання запланованих параметрів діяльності підприємства, а також прийняття необхідних управлінських рішень, спрямованих на розвиток підприємства.

У свою чергу, автономна модель стратегічного управлінського обліку, зважаючи на конкуренцію і закритість певної інформації для зовнішніх її споживачів, передбачає, що поряд з існуючою на підприємстві системою збирання і опрацювання інформації, яка представлена бухгалтерським фінансовим обліком, створюється ще одна система збору і опрацювання інформації. Така система передбачає використання додаткових облікових рахунків (свого роду контрольних рахунків), на яких відображуються різного роду відхилення, а також використання внутрішньої системи обліку і звітності.

Щодо класифікації моделей стратегічного управлінського обліку за способом включення витрат до собівартості, з усього спектра прогресивних калькуляційних систем, можна виділити 5 основних, переваги та недоліки яких представлено в табл. 1.

Отже, стратегічний управлінський облік є процесом обліково-аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень для забезпечення стійкого фінансового та майнового стану підприємства в довгостроковій перспективі та утримання вигідних і важливих ринкових позицій. Внаслідок своєї уніфікації і інтеграції стратегічний управлінський облік забезпечує комплексний підхід до виявлення і рішення проблем, що встають перед підприємством, а також цілісний погляд на фінансово-господарську діяльність підприємства.

Таблиця 1.

Порівняльний аналіз основних стратегічно значимих методів обліку витрат та калькулювання собівартості [1, с. 104]

Методи обліку витрат	Використання в для цілей стратегічного управлінського обліку	Переваги	Недоліки
1	2	3	4
AB – кастинг (ABC)	Актуальна для підприємств, в яких накладні витрати представляють значну частину виробничих витрат	– забезпечує точнішу калькуляцію собівартості одиниці продукції у разі значної питомої ваги непрямих витрат і при їх неявному зв'язку з підсумковими об'єктами калькуляції; – забезпечує обчислення собівартості бізнес-процесів, як нового або окремого об'єкту калькуляції; – забезпечує покращення рентабельності виробництва; – сприяє формуванню необхідної інформації для цілей ціноутворення на основі витрат, асортименту продукції та виробничих рішень.	– складність обліку витрат і підвищення трудомісткості калькуляції; – існує проблема з вибором драйверів витрат, у зв'язку зі складністю отримання даних для розуміння впливу ключових бізнес-процесів на розмір витрат; – передбачає потребу в проведенні повторного аналізу та побудови нової моделі у разі істотних змін в асортименті продукції або обсязі виробництва; – проблемність імплементації в систему управління промисловим підприємством.
LC – кастинг	Має перспективи застосування, але недостатньо актуальна у виробництвах з повільними темпами руху продукції	Оцінює і враховує витрати за увесь термін життя продукту для того, щоб визначити, чи дозволяє отриманий від нього прибуток на етапі виробництва покрити витрати, понесені на до виробничій і після виробничій стадіях.	– існує проблема точного визначення терміну кожної стадії життєвого циклу продукту; – усі розрахунки доводиться здійснювати в умовах високої міри невизначеності.

ЛП – кастинг	Можлива до застосування, в умовах орієнтації калькуляційної системи на попит (торгівля). Найбільший ефект можна досягти при використанні в холдингових структурах.	– зменшення запасів, витрат на зберігання, втрат при зберіганні, скорочення облікових записів і спрощення ведення обліку; – усунення видів діяльності, що не створюють вартість.	– складно уникнути помилок в асортименті і зривів постачань, які приведуть до зупинки виробничого процесу з неминучими наслідками; – потрібне створення ланцюжка підприємств-партнерів, працюючих по цій же системі.
Таргет-кастинг	Має перспективи впровадження в промислове виробництво. Метою застосування є координація виробничого процесу, щоб фактична собівартість продукції максимально наближалася до планової	– прекрасно поєднується з бюджетуванням, плануванням прибутку, формуванням центрів відповідальності, різними стратегіями; – функції маркетингу і проектування реалізуються спільно, уся виробнича діяльність підприємства координується і контролюється відповідно до стратегічного орієнтиру – цільової собівартості.	– можуть виникнути конфлікти між проектувальниками, а для успіху колектив має бути єдиною командою, що вимагає додаткових зусиль; – час розробки нового продукту може невідрозумно збільшуватися через багаточисельні розбіжності в процесі перепроєктування.
Калькуляція на основі ланцюжка цінностей	Найбільш перспективна для мінімізації витрат. Дозволяє оптимізувати структуру організації для цілей стратегічного менеджменту, побудувати ланцюжок створення вартості з найменшими виробничими витратами, використати взаємозв'язки елементів ланцюжка.	– формування облікової інформації про вклад кожного цінного виду діяльності в досягнення конкурентної переваги; – можливість оптимізації витрат упродовж усього ланцюжка цінностей.	– передбачає гнучку структуру управління; – основною трудністю є об'єктивна ідентифікація цінних видів діяльності і їх статусу.

Водночас питання запровадження, взаємозв'язку та ефективного функціонування на підприємстві систем стратегічного управлінсько-

го обліку, а також стратегічного аналізу як обліково-аналітичної бази стратегічного управління залишається предметом наукової дискусії та потребує подальшого вивчення і вдосконалення.

Література:

1. Власова О. С. Науково-методичні засади організації стратегічного управлінського обліку в рамках системи обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством / О. С. Власова Комунальне господарство міст, випуск 119- 2015 р. – с. 101 – 106.
2. Зозуляк М. М. Взаємозв'язок управлінського обліку та аналізу в контексті стратегічного управління підприємством [Текст] / М. М. Зозуляк // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2015. – Том 19. – № 2. – С. 201-206.
3. Максименко Д. В. Еволюція управлінського обліку та його сучасні концепції/Д. В. Максименко //Науковий вісник Мукачівського державного університету, Серія Економіка. – 2014. – Випуск 2(2). – с. 117 – 121.
4. Маляревський Ю. Д. Перспективи управлінського обліку: організаційно-економічний механізм як основа ефективної операційної діяльності підприємства : монографія /Ю.Д. Маляревський, С.В. Лабунська, Л.В. Безкоровайна. Харків : Видавництво ХНЕУ, 2008.- 161 с.
5. Шайкан А.В. Бухгалтерський облік у прийнятті управлінських стратегічних рішень: монографія / А.В. Шайкан. – К.: КНЕУ, 2009. – 303 с.

УДК 336.711

Сеник О. А.,

*Національний університет «Острозька академія»
oleh.senyk@oa.edu.ua*

ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТА ЛІКВІДНОСТІ АТ «ОЩАДБАНК»

Під час провадження своєї діяльності банки, зважаючи на їх специфіку, наражаються на велику кількість фінансових ризиків. Також, варто зазначити, що кризові явища мають визначальний вплив на довіру населення до банківських установ, що, у свою чергу, призводить до погіршення їх платоспроможності та ліквідності. Через це, значну увагу почали приділяти питанням аналізу фінансової стійкості банків, зокрема з метою дослідження впливу на них банківських ризиків. Однак, досі не існує єдиної методики оцінки фінансової стійкості банків. Усі відомі підходи відрізняються системою показників та їх граничними значеннями. Саме в таких умовах підвищується актуальність проведення якісної оцінки фінансової стійкості банку, а також виявлення внутрішніх та зовнішніх факторів впливу на неї.

Вивчення проблемних питань з аналізу фінансової стійкості і ліквідності банків займалися такі вітчизняні вчені, як Л.П. Белих, О.Д. Вовчак, А.М. Герасимович, О.В. Дзюблюк, Ж.М. Довгань, В.В. Іванов, Г.Т. Карчева, О.В. Крухмаль, О.І. Лаврушин, Ю.С. Масленченков, І.М. Парасій-Вергуненко, Л.О. Примостка, Т.О. Раєвська, Р.І.Тиркало, Н.В.Циганова, атакожзарубіжнінауковці—Е.Альтман,Е.Гілл, Е. Дж. Долан, Ф. М. Брігхем, К. Дж. Дональд, П. Роуз, Т. Кох, Е. Рид, В. Валравен, Дж. Сінкі, Р. Міллер, Ф. Мишкін, В. Валравен, Д. МакНотон, Д. Ван-Хуз та інші. Належно оцінюючи їх наукові розробки, слід зауважити, що, з огляду на сьогоднішні проблеми оцінювання та забезпечення фінансової стійкості української банківської системи як з теоретичного, так і з практичного погляду потребують подальших досліджень. В умовах кризи та її негативного впливу на банківську систему фінансовій стійкості банків та розвитку механізмів її забезпечення слід приділяти особливу увагу.

Метою даного дослідження є проведення оцінки фінансової стійкості та ліквідності комерційного банку на прикладі АТ «Ощадбанк».

Фінансова стійкість банку залежить від багатьох зовнішніх та внутрішніх факторів. Зовнішніми факторами, які впливають на фінансову стабільність як окремого банку, так і банківської системи, є: